

اولویت بندی سرمایه گذاری در روستاهای هدف گردشگری استان اصفهان

سید رامین غفاری*

دانشیار گروه جغرافیای دانشگاه پیام نور

فریبا اعظمیان جزئی

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی توریسم

چکیده

گردشگری دارای انواع متنوعی است. یکی از جذابترین و شاید جدیدترین شاخه های این صنعت، گردشگری روستایی است که اخیراً مورد توجه بسیاری از کشورهای جهان قرار گرفته است. امروزه به دلیل گسترش شهرنشینی و آلودگی محیط های شهری، بسیاری از برنامه ریزان و سرمایه گذاران، توسعه صنعت گردشگری روستایی را یکی از دغدغه های خود بشمار می آورند. سرمایه گذاری در اقتصاد کلان یکی از متغیرهای اساسی محسوب می شود که از یک سو موجب افزایش تقاضای کل اقتصاد و از طرف دیگر موجب ظرفیت سازی و افزایش عرضه کل اقتصاد می گردد. مطالعات نشان دهنده آن است که سرمایه گذاری در مناطق کوچک با توجه ویژه به گردشگری می تواند به عنوان اولویت بالا در راهبردهای توسعه پایدار و کاهش فقر مطرح شود. توسعه گردشگری روستایی، به مثابه ی بخشی ارزشمند و روبه پیشرفت در زمینه های اقتصادی مطرح است و در زمینه های سرمایه گذاری، با توجه به دسترس بودن منابع، پایین بودن قیمت ها و کوچک بودن طرح ها در مقایسه با دیگر طرح های گردشگری، خطرات و هزینه های کمتری دارد. با این حال برنامه ریزی و سرمایه گذاری های داخلی و خارجی در راستای توسعه صنعت گردشگری روستایی می تواند حاوی آموزه های مفیدی در تمام زمینه های مختلف و مرتبط با گردشگری را در بر داشته باشد.

تحقیق حاضر با هدف اولویت بندی روستاهای هدف گردشگری در استان اصفهان جهت سرمایه گذاری و رتبه بندی روستاها گردآوری شده است. این تحقیق از نظر هدف، از جمله تحقیقات کاربردی می باشد و داده های حاصله از طریق مطالعات کتابخانه ای و میدانی جمع آوری شده و برای اولویت بندی سرمایه گذاری روستاهای هدف از تکنیک تصمیم گیری چند معیاره TOPSIS استفاده شده است. براساس اولویت بندی صورت گرفته در مدل تاپسیس روستاهای هدف گردشگری قورتان، اسفرجان، دمآب و پوده در اولویت اول قرار دارند و به ترتیب رتبه ۴-۱ را بخود اختصاص داده اند اولویت دوم شامل روستاهای طرق، قهقی، ابیانه، هاردنگ، هسنیجه، مشهد اردهال، سه، کلهرود، نیسیان، جاجا، خفر می باشد و رتبه های ۱۵-۵ را شامل می شوند. در نهایت ۸ روستای نسلج، علی آباد، مشهد کاوه، مهرجان، هنجن، دره، دنگزلو، گرمه در اولویت سوم قرار دارند و رتبه ی ۲۳-۱۶ را در برمی گیرند.

واژگان کلیدی: سرمایه گذاری، روستاهای هدف، گردشگری، استان اصفهان

نویسنده مسئول: دانشیار گروه جغرافیای دانشگاه پیام نور

ایمیل: sr_ghafari@pnu.ac.ir

بیان مساله:

گردشگری بعنوان یکی از سریع‌ترین بخش‌های اقتصادی در حال رشد است. کشورهای پیشرو در این بعد از فعالیتهای اقتصادی، سالانه سهم عمده ای از درآمدهای ناشی از ورود گردشگران را به خود اختصاص می دهند. در واقع نه تنها گردشگری بزرگترین صنعت دنیاست بلکه روزه روز نیز در حال رشد است؛ به گونه ای که سازمان جهانی گردشگری پیش بینی می کند که در سال ۲۰۲۰ تعداد گردشگران ۱ میلیارد نفر خواهد رسید (شاو و ویلیامز^۴، ۲۰۰۴). باید این واقعیت را پذیرفت که امروزه گردشگری در همه جا نهادینه شده است (زنگی آبادی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۲) و از آن به عنوان امید بخش ترین صنعت کشورهای جهان سوم یاد می شود (تقوایی و اکبری، ۱۳۸۷: ۳۳). در نیم قرن اخیر، صنعت گردشگری از یک فعالیت محلی و درون مرزی، به پدیده ای تأثیر گذار در اقتصاد جهانی تبدیل شده است (الوانی و پیروزبخت، ۱۳۸۵: ۸۲). و بزرگترین صنعت جهان از لحاظ سنجه های اقتصادی محسوب می شود (پامفرت^۵، ۲۰۰۶: ۱۱۶).

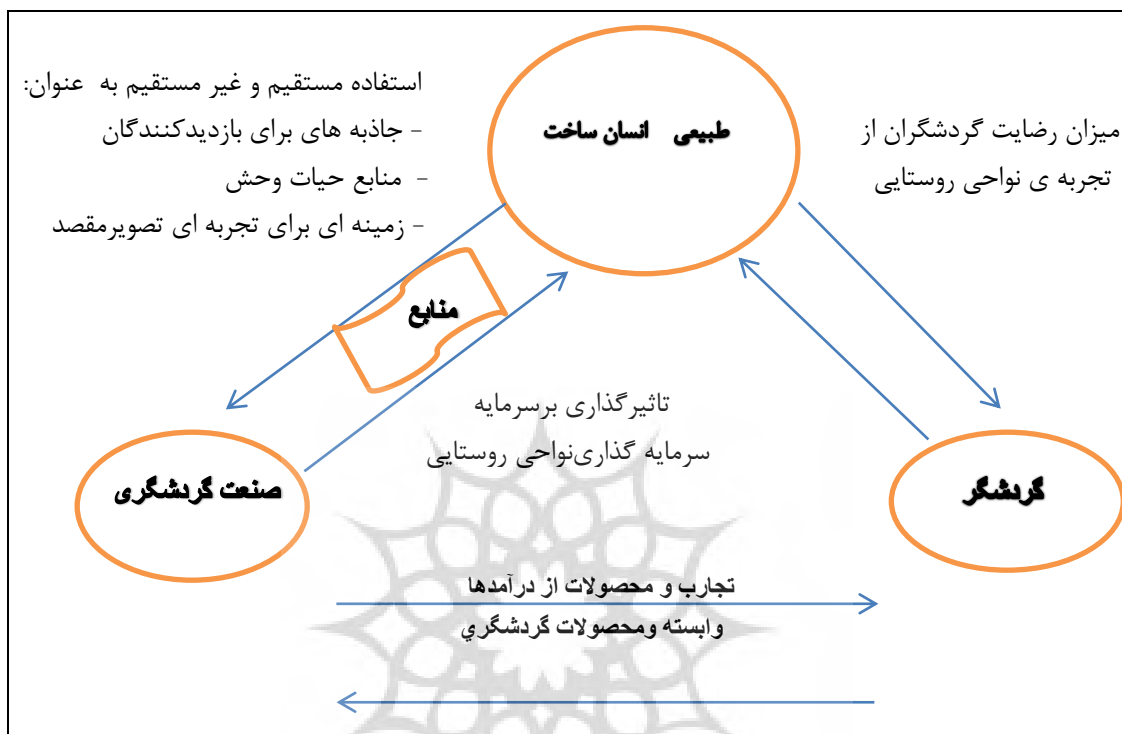
توسعه گردشگری روستایی به عنوان ابزاری برای توسعه جوامع روستایی مطرح گردید به طوری که بخش مهمی از فعالیتهای اقتصادی و تولیدی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه را به خود اختصاص داده است (غفاری و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۲۱). گردشگری روستایی به طور مشخص از دهه ۱۹۵۰ به بعد گسترش یافت، سپس در دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ از جنبه اقتصادی برای جوامع محلی مورد توجه قرار گرفت. گردشگری روستایی به عنوان یک کارکرد فرا ساختاری می تواند از طریق مشارکت و وابستگی به سایر بخشهای اقتصادی و فرهنگی جامعه گسترش و تداوم یابد و به نوبه خود در رشد و تعالی روستا و بالطبع گره خوردن آن با توسعه ملی نقش مهمی در فرایند توسعه کشور ایفا کند (شمس الدینی، ۱۳۸۹: ۹۷). هم اکنون صنعت گردشگری روستایی به عنوان صنعتی که به طور بالقوه داری پایداری است قلمداد می شود (سترایدز^۶، ۲۰۰۲: ۶۱۷). یکی از رویکردهای اصلی دولت در راستای رفع محرومیت و ایجاد محرکهای توسعه، در راستای تحقق اهداف تعیین شده در سند چشم انداز بیست ساله کشور (که در آن سالانه به ورود ۲۰ میلیون گردشگر خارجی تأکید شده است) بهره گیری از توان های مناطق محروم بالاخص روستاها، مقوله گردشگری است. بنابراین سرمایه گذاری در بخش گردشگری و توسعه این فعالیتهای در نواحی روستایی براساس مطالعات نه تنها برای سرمایه گذاران اقتصادی است، بلکه نگرانیهای ناشی از بحران های زیست محیطی و تخلیه سکونتگاههای روستایی و فقدان فرصت های شغلی در این نواحی را نیز تا حد قابل توجهی تعدیل می نماید (حاجی نژاد و همکاران، ۱۳۸۷: ۳). با این حال اولویت بندی روستاهای هدف گردشگری از منظر سرمایه گذاری به خودی خود اهمیت می یابد و شناسایی عوامل موثر در جذب سرمایه و سرمایه گذاری از مهمترین اهداف بشمار می آید و اهمیت صنعت گردشگری روستایی از یک سو و وجود پتانسیل ها و قابلیت های گردشگری روستاهای استان اصفهان از سوی دیگر استفاده از یک رویه ی مناسب و کارا را برای اولویت بندی روستاهای هدف گردشگری این استان جهت سرمایه گذاری و برنامه ریزی مناسب در این مناطق را ضروری می نماید.

مبانی نظری:

در مباحث گردشگری، جذابیت‌های منحصر به فردی در صحنه رقابت بین المللی وجود دارد، که برگ برنده کشورهای رقیب محسوب می شود، منظری که از دریچه آن می توان به بخشی از اهداف اقتصادی، فرهنگی و یا حتی سیاسی به آسانی دست یافت. گردشگری نه تنها به عنوان یک ابزار بالقوه است بلکه یکی از عناصر جدایی ناپذیر راهبرد و توسعه روستایی شده است (شارپلی، ۲۰۰۲: ۲۳۴). صنعت گردشگری مسالمت آمیزترین جنبش خانواده بشری است که بر پیشرفت دانش، فرهنگ و اقتصاد تاثیر مستقیم دارد و به عنوان موثرترین عامل در ایجاد تفاهم میان ملت ها و استوار ساختن صلح جهانی نقش اساسی ایفا می کند. در واقع از گردشگری به عنوان ابزاری برای تحریک اقتصادهای بحرانی و تقویت فعالیت های توسعه ای از طریق ایجاد مشاغل و درآمد استفاده می شود (ابی و جفری، ۲۰۰۶: ۱۶۰). گردشگری روستایی می تواند باعث تنوع بخشیدن به اقتصاد روستایی و بهبود وضعیت زندگی مردم محلی شود و به عنوان ابزاری برای توسعه روستایی می تواند به کار رود (باتلر، ۱۹۹۸: ۲۸). افزون بر آن توجه به جایگاه صنعت گردشگری در توسعه روستایی از آن روی اهمیت دارد که می توان با بهره گیری مناسب از منابع طبیعی و انسانی، افزون بر امکان رشد اقتصادی، به توسعه بخش کشاورزی و تولید صنایع دستی محلی پرداخت و گامی مؤثر در مسیر بهبود شرایط زیست محیطی و پاسداشت میراث فرهنگی بومی و آداب و رسوم محلی در روستاها برداشت (کراچ، ۱۹۹۴: ۵۲).

سرمایه گذاری در کشورهایی که دارای مکانهای تفریحی و گردشگری متنوع هستند موجب گسترش روابط بین بخشی و سایر فعالیت های اقتصادی می شود (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۹). سرمایه گذاری در روستاها اثراتی هم چون گسترش امنیت، رفاه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را برای مردم منطقه در پی خواهد داشت که در نهایت باعث توسعه این مناطق خواهد شد. در این راستا روستاهای هدف گردشگری محدوده هایی هستند که به دلیل وجود جاذبه های مهم گردشگری و پتانسیلهای توسعه، قابلیت احداث مجموعه ای از تأسیسات گردشگری به منظور ارائه کلیه خدمات و کالاهای مورد نیاز گردشگران در یک مکان واحد را دارند. بر این اساس، روستاهای هدف گردشگری به عنوان یک فرصت سرمایه گذاری قابل عرضه برای سرمایه گذاران داخلی و خارجی تلقی می شوند. در این مناطق با حفظ قوانین و مقررات محیط زیست و مناطق طبیعی و سازگار با محیط می توان انواع موضوعات و تأسیسات گردشگری و خدمات وابسته ایجاد نمود که دامنه سرمایه گذاری آن از جذب سرمایه های کوچک محلی تا سرمایه های بزرگ ملی و بین المللی متغیر است؛ لذا، مهم ترین ویژگی آن هدایت و مدیریت سرمایه ها و سرمایه گذاری در یک فضای جغرافیایی با ظرفیت های لازم است (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۹۰: ۶۰). از طرف دیگر در بسیاری از روستاها موانع و چالشهای پیش روی آنها است که باعث عدم توسعه این نواحی می شود. شاید یکی از موانع توسعه گردشگری روستایی، موانع اقتصادی است که از آن جمله می توان کافی نبودن حمایت های مالی را نام برد. توسعه گردشگری روستایی نیازمند سرمایه گذاری گسترده ای است تا بتوان با اتکاء به آن برنامه ریزی کرد (گُرد و ورنل، ۲۰۰۶).

شکل شماره (۱) مدل مفهومی مناسبات بین سرمایه نواحی روستایی و گردشگری روستایی

ماخذ: (رضوانی، ۱۳۸۷: ۵۷)

همچنین عدم سرمایه گذاری های افراد بومی و غیر بومی در روستا به دلیل بازگشت ضعیف سرمایه در روستا ها یکی دیگر از موانع عمده اقتصادی در توسعه ی گردشگری روستایی است (زابو، ۲۰۰۵: ۱۸۰). با این حال، عدم اولویت بندی روستاهای هدف گردشگری جهت تخصیص اعتبارات مالی و همچنین عدم هدایت و مدیریت سرمایه ها و سرمایه گذاری در یک فضای جغرافیایی با ظرفیت های لازم و رتبه بندی آنها از جمله عواملی به شمار می روند که به آن توجه نشده است و در نتیجه نادیده گرفتن این عوامل باعث عدم توسعه روستاهای هدف گردشگری می شود که با مطالعه و سطح بندی می توان منابع مالی و سرمایه ای و همچنین سرمایه گذاران را به سمت و سوی توسعه هدایت و رهنمود کرد. از مهم ترین مطالعات که به موضوع سرمایه گذاری گردشگری روستایی پرداخته اند میتوان به مطالعات زیر اشاره کرد: جوروسکی (۱۹۹۶) بیان می کند که گردشگری روستایی اگر خوب برنامه ریزی و مدیریت شود، می توان منابع محیطی محلی را حفظ و یا افزایش دهد. هنینگ (۱۹۹۶) در تحقیقی در ناحیه روستایی لوئیزیانا مشخص کرد که ورود مکرر گردشگران، آثار بسیار خوب و مثبتی را در بین نواحی بزرگ روستایی داشته است، مارکیلر (۱۹۹۷) ابعاد برنامه ریزی گردشگری روستایی را به لحاظ ارتباط آن با برنامه ریزی روستایی و برنامه ریزی منطقه ای مورد مطالعه قرار داده است. مورفی و ویلیامز (۱۹۹۹) به بررسی نحوه جذب گردشگران خارجی به نواحی روستایی پرداخته اند. حاجی نژاد و همکاران (۱۳۸۷)

بررسی مزیت سرمایه گذاری در گردشگری روستایی (روستای تیس در منطقه آزاد چابهار) مورد مطالعه قرار دادند و نتایج نشان دهنده آنست که می توان با برنامه ریزی، سرمایه گذاری و اطلاع رسانی مناسب در صدی از ۱۵۰ هزار گردشگر سالیانه منطقه چابهار را به تیس جذب نمود و سرمایه گذاری در بخش های گردشگری تاریخی، فرهنگی، فنی، ورزشی و کشاورزی زمینه مناسبی برای توسعه دارند. غفاری (۱۳۸۸) اولویت بندی سرمایه گذاری و مکان یابی تاسیسات گردشگری در کانون های توریستی استان چهارمحال و بختیاری Swot مورد بررسی قرار داده است. صفاخواه (۱۳۸۹) در رساله خود تحت عنوان بررسی و اولویت بندی مناطق نمونه گردشگری به منظور سرمایه گذاری در استان سمنان در تحلیل و اولویت بندی مناطق نمونه گردشگری از تکنیک های تصمیم گیری چند شاخصه (MADM) و مدل تاپسیس استفاده نموده است. رکن الدین افتخاری و همکاران (۱۳۹۰) در اولویت بندی ظرفیت های گردشگری مناطق روستایی شهرستان نیر با استفاده از مدل Topsis دریافتند که از میان ۳۰ روستای مورد مطالعه روستاهایی که دارای جاذبه های محیطی بیشتری هستند از ارجحیت بیشتری برخوردارند. فرجی سبکبار و همکاران (۱۳۹۱) رتبه بندی زمینه های توسعه گردشگری در نواحی روستایی با استفاده از تاپسیس خاکستری (مطالعه موردی: نواحی روستایی شهرستان ورزقان) مطالعه کردند. پور فرج و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان امکان سنجی فرصتهای سرمایه گذاری صنعت گردشگری شهرک تفریحی-توریستی طارم استان زنجان به این مهم دست یافتند که اجرای طرح شهرک تفریحی-توریستی طارم از نظر شاخص های ارزیابی مالی و اقتصادی دارای توجیه نیست. نوری و تقی زاده (۱۳۹۲) به اولویت بندی مناطق نمونه گردشگری جهت سرمایه گذاری و توسعه منطقه ای در شمال غربی استان کرمانشاه با استفاده از تکنیک چند معیاره Topsis پرداخته اند. نوری و تقی زاده (۱۳۹۳) به اولویت بندی مناطق نمونه گردشگری استان کرمانشاه جهت سرمایه گذاری قطب گردشگری قصر شیرین با استفاده از تکنیک چند معیاره Topsis پرداخته اند که نتایج نشان می دهد که منطقه گردشگری آبشار با امتیاز ۰/۸۲۶۵/۰ سراب گلین با امتیاز ۰/۶۴۸۹/۰ مناطق نمونه برتر قطب گردشگری قصر شیرین می باشند.

روش تحقیق:

روش تحقیق در این پژوهش با توجه به شاخصها و ماهیت موضوع، توصیفی-تحلیلی است و بر مبنای هدف، از جمله تحقیقات کاربردی می باشد. جمع آوری اطلاعات و شناسایی جنبه های مختلف موضوع با دو شیوه ی مطالعات کتابخانه ای و میدانی انجام شده است. مطالعات کتابخانه ای به تعاریف گردشگری روستایی و مبانی نظری پرداخته شده است و سپس در مطالعات میدانی ۲۳ روستای هدف گردشگری انتخاب شده است.

معرفی شاخص ها:

شاخص های مورد استفاده جهت اولویت بندی سرمایه گذاری در روستاهای هدف گردشگری استان اصفهان در این پژوهش شامل شیب متوسط زمین، ارتفاع از سطح دریا، فاصله تا خطوط گسل، اراضی قابل سرمایه گذاری، وضعیت آنتن دهی تلفن همراه، فاصله تا مراکز استان، شهرستان و نزدیکترین پاسگاه نیروی انتظامی، تراکم جمعیت در دهستان فرادست (نفر در کیلومتر مربع)، درصد جاذبه ها و خدمات موجود با استفاده از مدل استاندارد سازی (Z Score) و میزان اقبال عمومی در جذب سرمایه گذار در محل می باشند.

مدل تاپسیس:

مدل تاپسیس برای اولین بار توسط هوانگ و یون (۱۹۸۱) ارائه گردید (نصیری قیداری و همکاران، ۲۸۸:۱۳۸۹). سابقه ی استفاده از مدل تاپسیس در ایران با طیف های کاربردی در زمینه های امکان سنجی، اولویت بندی و ارزیابی عملکرد، از آغاز دهه ی ۱۳۷۰ به شکل محدود آغاز شده است (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۹۰:۳۱). در روش های چند شاخصه از جمله تاپسیس، هدف، رتبه بندی و انتخاب گزینه برتر است (کهنسال رفیعی، ۱۳۸۷:۹۳). مدل های تصمیم گیری چند هدفه غالباً به منظور طراحی و مدل های چند شاخصه به منظور ارزیابی گزینه یا گزینه های برتر مورد استفاده قرار می گیرد (طاهر خانی، ۱۳۸۶:۶۲). مفهوم اساسی آن بدین شرح است که که گزینه های انتخاب شده بایستی نزدیکترین فاصله را از راه حل ایده آل مثبت و دورترین فاصله را از راه حل ایده آل منفی داشته باشند (کریمی و همکاران، ۲۰۱۱:۷۳۸). راه حل ایده آل مثبت دارای بهترین ارزش و راه حل ایده آل منفی دارای بدترین ارزش می باشد (آوستی و همکاران، ۲۰۱۱:۱۰۲). این مدل شامل هشت مرحله به شرح زیر است:

- **مرحله ی اول:** تعیین ماتریس مقایسه ی معیارها، در این مرحله ماتریسی رسم خواهد شد که در ستون آن معیارها و در سطر آن گزینه ها آورده می شود که نقطه ی تلاقی سطر و ستون میزان اهمیت معیار را نشان می دهد.

- **مرحله ی دوم:** بی مقیاس کردن ماتریس معیارها، به منظور قابل مقایسه شدن معیارها با مقیاس های مختلف ماتریس معیارها را به ماتریس بی مقیاس تبدیل می کنیم.

$$r_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m r_{ij}^2}}$$

- **مرحله ی سوم:** ایجاد ماتریس "بی مقیاس" وزین با مفروض بودن بردار W به عنوان ورودی به الگوریتم.

$$W = \{w_1, w_2, \dots, w_n\}$$

$$V = N_D \cdot W_{n \times n} = \begin{vmatrix} V_{11} & V_{12} & V_{1j} & V_{1n} \\ V_{21} & V_{22} & V_{2j} & V_{2n} \\ V_{m1} & V_{m2} & V_{mj} & V_{mn} \end{vmatrix}$$

مرحله ۴ چهارم و پنجم: مشخص نمودن راه حل ایده آل مثبت و راه حل ایده آل منفی برای گزینه ی ایده آل مثبت (A^+) ، و ایده آل منفی (A^-) .

$$A^+ = \{(\max_i v_{ij} | j \in J), (\min_i v_{ij} | j \in J') | i = 1, 2, \dots, m\} = \{v_1^+, v_2^+, \dots, v_j^-, \dots, v_n^+\}$$

$$A^- = \{(\min_i v_{ij} | j \in J), (\max_i v_{ij} | j \in J') | i = 1, 2, \dots, m\} = \{v_1^-, v_2^-, \dots, v_j^-, \dots, v_n^-\}$$

$$J = \{j = 1, 2, \dots, n | j \in \text{benefit}\}$$

$$J' = \{j = 1, 2, \dots, n | j \in \text{Cost}\}$$

مرحله ۵ ششم: محاسبه ی اندازه ی جدایی (فاصله) فاصله ی گزینه ی A_i با ایده آل ها با استفاده از روش اقلیدسی بدین قرار است:

$$d_{i+} = \left\{ \sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^+)^2 \right\}^{0.5}; i = 1, 2, \dots, m$$

$$d_{i-} = \left\{ \sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^-)^2 \right\}^{0.5}; i = 1, 2, \dots, m$$

مرحله ۶ هفتم و هشتم: محاسبه نزدیکی نسبی به راه حل ایده آل و رتبه بندی نهایی گزینه ها

$$d_{i+} = \frac{d_{i-}}{(d_{i+} + d_{i-})}; 0 \leq d_{i+} \leq 1; i = 1, 2, \dots, m$$

ملاحظه می شود که چنانچه $A_i = A^+$ گردد آنگاه $d_{i+} = 0$ بوده و خواهیم داشت: $cl_{i+} = 1$ و در صورتی که $A_i = A^-$ شود آنگاه $d_{i-} = 0$ بوده و $cl_{i+} = 0$ خواهد شد. بنابراین هر اندازه گزینه A_i به راه حل ایده آل (A^+) نزدیکتر باشد، ارزش cl_{i+} به واحد نزدیکتر خواهد بود.

از محاسن این روش نسبت به سایر اولویت بندی های مکانی، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

الف: معیارهای کم و کیفی را توامان در مبحث مکان یابی دخالت می دهد.

ب: خروجی آن می تواند ترتیب اولویت گزینه ها را مشخص و این اولویت را به صورت کمی بیان کند.

پ: تضاد و تطابق بین شاخص ها را در نظر می گیرد.

ت: روش کار ساده و سرعت آن مناسب است.

ث: ضرایب وزنی اولیه را پذیراست.

ج: نتایج این مدل کاملاً منطبق با روش های تجربی است (تقوایی و کیومرثی، ۱۳۹۱: ۱۳۹).

جدول شماره (۱) محاسبه نزدیکی نسبی به راه حل ایده آل (رتبه بندی گزینه ها)

رتبه	ضریب نزدیکی	روستا	رتبه	ضریب نزدیکی	روستا
۳	۰.۵۰۸۵۶	دمآب	۷	۰.۴۶۳۱۳۷	ابیانه
۹	۰.۴۵۰۶۰۱	هسینیجه	۲۰	۰.۳۶۲۱۴۵	هنجن
۱۷	۰.۳۸۸۷۳۸	علی آباد	۵	۰.۴۹۰۷۳۶	طرق
۲۳	۰.۲۰۸۰۷۶	گرمه	۲۲	۰.۲۴۰۶۶۱	دنگزلو
۱۹	۰.۳۶۶۱۷۶	مهرجان	۱۵	۰.۴۱۷۸۷۵	خفر
۱۸	۰.۳۷۹۸۲۶	مشهد کاوه	۲۱	۰.۳۳۷۰۰۶	دره
۱۴	۰.۴۲۵۱۷۳	جاجا	۱۰	۰.۴۴۳۶۰۹	مشهد اردهال
۱۳	۰.۴۳۰۰۹	نیسیان	۱۶	۰.۳۹۰۴۵۷	نشلج
۸	۰.۴۶۰۰۵۲	هاردنگ	۱۱	۰.۴۳۸۵۳۹	سه
۲	۰.۵۱۸۴۹۹	اسفرجان	۱۲	۰.۴۳۶۹	کلهرود
۴	۰.۵۰۷۹۹	پوده	۶	۰.۴۸۷۸۸	قهی
			۱	۰.۵۲۳۱۵۶	قورتان

ماخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول شماره (۲) اولویت بندی سرمایه گذاری در روستاهای هدف گردشگری

اولویت اول	قورتان، اسفرجان، دمآب، پوده
اولویت دوم	طرق، قهی، ابیانه، هاردنگ، هسینیجه، مشهد اردهال، سه، کلهرود، نیسیان، جاجا، خفر
اولویت سوم	نشلج، علی آباد، مشهد کاوه، مهرجان، هنجن، دره، دنگزلو، گرمه

ماخذ: یافته های محقق، ۱۳۹۴

بر اساس نتایج نهایی به دست آمده از تکنیک تاپسیس و رابطه زیر مشخص می گردد که روستای قورتان با ضریب نزدیکی ۰.۵۲ به راه حل ایده آل با توجه شاخص های ۱۲ گانه مورد بررسی در رتبه اول، روستای اسفرجان با ضریب ۰.۵۱ در رتبه دوم، روستای دماب با ضریب ۰.۵۰۸ در رتبه سوم و روستای پوده با ضریب ۰.۵۰۷ در رتبه چهارم قرار دارند و این روستاها برای سرمایه گذاری و توسعه گردشگری در اولویت نخست جای دارند. همانطور که در جدول (۲) مشاهده می شود و با توجه به رابطه زیر روستاهایی که در اولویت دوم و سوم قرار دارند مشخص شده است.

اولویت سوم	$x \geq 40$	اولویت دوم	$40 < x < 50$	اولویت اول	$x \geq 50$
------------	-------------	------------	---------------	------------	-------------

شکل شماره (۲) اولویت بندی سرمایه گذاری روستاهای هدف گردشگری

رهیافت

گردشگری و پیامدهای آن از جمله پدیده‌های نوین قرن بیست و یکم است که طبق برآورد کارشناسان این صنعت در آینده از جایگاه والایی در معاملات اقتصادی برخوردار خواهد بود. توجه به صنعت گردشگری از یک سو به علت ارزش‌های اقتصادی و از سوی دیگر به دلیل اثرات فرهنگی و اجتماعی آن می‌باشد. از سویی، رشد فزاینده شهرنشینی و رویکرد به جغرافیای اوقات فراغت در دهه‌های اخیر سبب شده است که توجه به صنعت گردشگری به عنوان بزرگ‌ترین و متنوع‌ترین صنعت و نیز به عنوان هدفی قابل حصول در فرایند توسعه پایدار مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گیرد. گردشگری روستایی در واقع بخشی از این صنعت توسعه مند و پایدار جهانگردی است که امروزه در راستایی دستیابی به توسعه روستایی و توسعه پایدار مورد توجه محافل علمی قرار گرفته است. گردشگری روستایی در واقع یکی از زمینه‌های نسبتاً تازه در توسعه روستایی است که می‌تواند فرصت‌ها و امکاناتی را به ویژه برای اشتغال و درآمد روستایی فراهم سازد و نقش مؤثری در احیاء و نوسازی نواحی روستایی ایفا کند. درواقع، گردشگری روستایی با توجه به ظرفیت‌های طبیعی و فرهنگی موجود در روستاها می‌تواند نقش مهمی در تجدید حیات روستاها، ایجاد اشتغال و درآمد برای روستاییان، حفاظت از میراث طبیعی، تاریخی و فرهنگی و در نهایت توسعه یکپارچه و پایدار روستایی داشته باشد. از این رو با توجه به اهمیت صنعت گردشگری به طور اعم و گردشگری روستایی به طور اخص در توسعه روستایی و توسعه پایدار پژوهش حاضر به اولویت‌بندی سرمایه‌گذاری در توسعه گردشگری روستایی، روستاهای هدف گردشگری اصفهان پرداخته است. چرا که اولویت‌بندی مناطق گردشگری با توجه به پایین بودن منابع مالی، انسانی و فنی یکی از مهم‌ترین گام‌های اساسی

برنامه‌ریزی در جهت توسعه صنعت گردشگری در یک منطقه است. در این پژوهش به منظور اولویت‌بندی برنامه‌ریزی توسعه گردشگری روستاهای هدف ۱۲ شاخص شناسایی و توسط تکنیک تاپسیس مورد ارزیابی قرار گرفته است. بر اساس خروجی این تکنیک مشخص گردید روستاهای هدف گردشگری استان اصفهان را می‌توان در سه اولویت دسته‌بندی نمود. روستاهای قورتان، اسفرجان، دم‌آب، پوده در اولویت اول؛ روستاهای طرق، قه‌ی، ابیانه، هاردنگ، هسنیجه، مشهد ارده‌ال، سه، کلهرود، نیسیان، جاجا، خفر در اولویت دوم و روستاهای نسلج، علی آباد، مشهد کاوه، مهرجان، هنجن، دره، دنگزلو و گرمه در اولویت سوم؛ حال با توجه به مشخص شدن اولویت‌بندی سرمایه‌گذاری توسعه گردشگری روستاهای هدف پیشنهادت زیر به تفکیک هر اولویت ارائه می‌گردد.

پیشنهادات

- ۱- تهیه طرح جامع گردشگری در روستاهای هدف؛
- ۲- بهسازی و تهیه طرح هادی در روستاهای هدف گردشگری با لحاظ شرایط و ارزشهای ویژه حاکم در هر یک از روستاهای مذکور؛
- ۳- تاسیس دفاتری تحت عنوان دفاتر خدمات گردشگری روستایی در هر یک از روستاهای هدف به منظور:
 - ❖ بازاریابی و تبلیغات مناسب به منظور معرفی و عرضه ی قابلیت های گردشگری روستا
 - ❖ راهنمایی و هدایت گردشگران در سطح روستا و نواحی پیرامون آن به منظور بازدید از جاذبه های طبیعی، انسانی و انسان ساخت
 - ❖ برنامه ریزی، نظارت و مدیریت بر فرآیند ورود، اسکان و خروج گردشگران از روستا
- ۴- برگزاری بازارهای هفتگی و فصلی به منظور معرفی و عرضه یقابلیت های گردشگری روستا؛
- ۵- برگزاری جشنواره های فصلی و سالانه با توجه به جاذبه های غالب، آداب و رسوم و آیین های محلی؛
- ۶- بهره‌گیری منطقی از نهادها، قوانین و مقررات حمایتی در جهت توسعه و تجهیز زیر ساختها، تسهیلات و تجهیزات مختلف گردشگری در روستاهای هدف؛
- ۷- جلب مشارکت مردمی در ترویج، حفاظت و بهره‌مندی پایدار از منابع طبیعی و تاریخی - فرهنگی گردشگری منطقه و جلوگیری از تخریب‌های زیست‌محیطی و همچنین استفاده از توان مشارکتی جوامع محلی و بخش خصوصی در جهت توسعه گردشگری این روستاها؛
- ۸- تامین و توزیع خدمات زیر بنایی ضروری از جمله: تاسیسات مربوط به اقامت و پذیرایی، ایجاد پارکینگ، سرویس بهداشتی و
- ۹- توسعه و تجهیز خدمات و زیر ساختهای روستاهایی که از لحاظ سطوح جذابیت در رده بالایی (بسیار جذاب) قرار دارند؛
- ۱۰- برنامه‌ریزی و سیاستگذاری از سوی مسئولین استانی در جهت ثبت آثار طبیعی برجسته روستاهای موجود؛
- ۱۱- بهره‌گیری منطقی از نهادها، قوانین و مقررات حمایتی در جهت توسعه و تجهیز زیر ساختها، تسهیلات و تجهیزات مختلف گردشگری در روستاهای هدف؛
- ۱۲- تنوع‌بخشی به امکانات، فعالیت‌ها و خدمات گردشگری در این روستاها، به منظور جلب رضایت گردشگران و رسیدن به نقطه ایده آل تبلیغ از سوی گردشگران وارد شده به این روستاها در جهت جذب گردشگر به این روستاها؛

۱۳-گردآوری، اطلاع رسانی، آیین نامه ها و مقرارت گردشگری برای روستاییان مشتاق به فعالیت یا سرمایه گذاری در قابلیت های موجود در روستا؛

منابع و ماخذ

- ۱- الوانی، سید مهدی و معصومه، پیروز بخت (۱۳۸۵) فرایند مدیریت جهانگردی، دفتر پژوهش های فرهنگی، تهران.
- ۲- پورفرج، اکبر، کرمی، مهرداد، نکویی، زهرا، طالب بیدختی، زهرا (۱۳۹۱)، امکان سنجی فرصت‌های سرمایه گذاری صنعت گردشگری شهرک-تفریحی - توریستی طارم استان زنجان، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات مدیریت صنعتی، دوره ۹، شماره ۲۵، صص ۲۰۶-۱۸۱.
- ۳- تقوایی، مسعود، کیومرثی، حسین (۱۳۹۱)، کاربرد تکنیک ها و مدل های برنامه ریزی و مدیریت توریسم، پژوهشگاه مهندسی بحران های طبیعی و پدافند غیر عامل شاخص پژوه، چاپ اول، اصفهان.
- ۴- تقوایی، مسعود، تقی زاده، محمد مهدی، کیومرثی، حسین (۱۳۹۰)، مکان یابی دهکده های گردشگری با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی و مدل Swot (ساحل دریاچه کافترا)، مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، شماره ۴۲.
- ۵- تقوایی، مسعود، محمود، اکبری (۱۳۸۷)، مقدمه ای بر مدیریت و برنامه ریزی گردشگری شهری، انتشارات پیام علوی.
- ۶- حاجی نژاد، علی، مصطفوی، سیدمحمدحسن، اولاد، محمود، محمدزاده، پرویز (۱۳۸۷)، بررسی مزیت سرمایه گذاری در گردشگری روستایی (روستای تیس در منطقه آزاد چابهار)، همایش ملی توسعه سرمایه گذاری در گردشگری، پژوهشکده اقتصاد دانشگاه دانشگاه تربیت مدرس.
- ۷- رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۷)، توسعه گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۸- رکن الدین افتخاری، عبدالرضا، پور طاهری، مهدی، آقا محمدی، مهدی (۱۳۹۰)، نقش مناطق نمونه گردشگری در توسعه مناطق عشایری (منطقه نمونه گردشگری الوند شهرستان همدان)، نشریه گردشگری و توسعه، دوره ۱، شماره ۱، صص ۷۵-۵۹.
- ۹- رکن الدین افتخاری، عبدالرضا، پور طاهری، مهدی، مهدویان، فاطمه (۱۳۹۰)، اولویت بندی ظرفیت های گردشگری مناطق روستایی شهرستان نیر با استفاده از مدل Topsis، نشریه جغرافیا و توسعه، دوره ۹، شماره ۲۴، صص ۳۸-۲۳.
- ۱۰- زنگی آبادی، علی، پورعیدی وند، لاله، حیدری پور، اسفندیار، مصلحی، محسن (۱۳۹۱)، تحلیل فضایی شاخص های توسعه گردشگری با استفاده از مدل Topsis مطالعه موردی شهرستانهای استان اصفهان، مجله ی جغرافیا و توسعه شهری، شماره اول.
- ۱۱- شمس الدینی، علی (۱۳۸۹)، گردشگری روستایی راهکار سازنده برای توسعه روستایی (روستای فهلیان)، مجله مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۱، صص ۱۰۷-۹۵.
- ۱۲- صفاحواه، یوسف (۱۳۸۹)، بررسی اولویت بندی مناطق نمونه گردشگری به منظور سرمایه گذاری در استان سمنان، رساله ی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان.
- ۱۳- طاهر خانی، مهدی (۱۳۸۶)، کاربرد تکنیک تاپسیس در اولویت بندی مکانی استقرار صنایع تبدیلی کشاورزی.

- ۱۴- غفاری، سید رامین، مرادی، محمود، نیک بخت، داود (۱۳۹۳)، تعیین سازمان و ساختار توسعه فضایی گردشگری روستایی در شهرستان بویر احمد، فصلنامه علمی-پژوهشی و بین المللی انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال ۱۲، شماره ۴۱.
- ۱۵- غفاری، سید رامین (۱۳۸۸)، اولویت بندی سرمایه گذاری و مکان یابی تاسیسات گردشگری در کانون های توریستی استان چهارمحال و بختیاری، طرح مطالعاتی- پژوهشی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان چهارمحال و بختیاری.
- ۱۶- فرجی سبکبار، حسنعلی، مطیعی لنگرودی، سیدحسن، یداللهی فارسی، جهانگیر، کریم زاده، حسین (۱۳۹۱)، رتبه بندی زمینه های توسعه گردشگری در نواحی روستایی با استفاده از Topsis خاکستری (نواحی روستایی شهرستان ورزقان)، پژوهش های روستایی، دوره ۳، شماره ۱، صص ۲۶-۱.
- ۱۷- کهنسال، محمد رضا، رفیعی، هادی (۱۳۸۷)، انتخاب و رتبه بندی سیستم های آبیاری بارانی و سنتی در استان خراسان رضوی، مجله صنایع کشاورزی و ویژه اقتصاد و توسعه کشاورزی، جلد ۲۲، شماره ۱.
- ۱۸- نوری، غلامرضا، تقی زاده، زهرا (۱۳۹۳)، اولویت بندی مناطق نمونه گردشگری استان کرمانشاه جهت سرمایه گذاری مورد پژوهی قطب گردشگری قصرشیرین، مجله آمایش جغرافیایی فضا فصلنامه علمی-پژوهشی دانشگاه گلستان، دوره ۴، شماره ۱۱.
- ۱۹- نوری، غلامرضا، تقی زاده، زهرا (۱۳۹۲)، اولویت بندی مناطق نمونه گردشگری جهت سرمایه گذاری و توسعه منطقه ای در شمال غربی استان کرمانشاه، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات مدیریت گردشگری، دوره ۸، شماره ۲۲، صص ۱۰۰-۷۳.
- ۲۰- Abby Liu, Geoffrey Wall (۲۰۰۶). Planning tourism employment: a developing country perspective, *Tourism Management*, Vol ۴۰, No ۲۷.
- ۲۱- Awasthi Anjali a, S.S. Chauhanb, S.K. Goyal (۲۰۱۱), A multi-criteria decision making approach for location planning for urban distribution centers under uncertainty , *Mathematical and Computer Modelling*, vol: ۵۳, pp: ۹۸-۱۰۹
- ۲۲- Butler, R, R Hall & M Jenkins, (۱۹۹۸), *Tourism and Recreation in Rural Areas*, UK-Wiley.
- ۲۳- Crouch, Geoffrey (۱۹۹۴). The Study of International Tourism Demand: a Survey of Practice. *Journal of Travel Research*. ۳۲.
- ۲۴- Garrod, Brain and Roz Wornell (۲۰۰۶) Reconceptualizing rural resources as countryside capital: The case of rural tourism. *Journal of Rural Studies*. ۲۲.
- ۲۵- Henning, Steven A. (۱۹۹۶), "Developing a Rural Tourism Marketing Strategy Based on Visitor Profiles", *Louisiana Agriculture*, Vol. ۳۹, No. ۱, ۸-۹.
- ۲۶- Jurowski, Claudia (۱۹۹۶), "Tourism Means More than Money to the Host Community", *Parks and Recreation*, Vol. ۳۱, No. ۹: ۱۱۰-۱۱۸.

۲۷- Karimi,A.R, N. Mehrdadi, S.J. Hashemian, GH.R. Nabi-Bidhendi,R.Tavakkoli-Moghaddam(۲۰۱۱),using if the fuzy TOPSIS and fuzy AHP methods for wastewater treatment process selection, international journal of academic research,vol:۳,no:۱,January, part۳.

۲۸-Marcouiller, D.W. (۱۹۹۷) Toward Integrative Tourism Planning in Rural America; Journal of Planning Literature ۱۱, No.۳: ۳۳۷-۳۵۷.

۲۹-Morphy, A. & Williams P.W. (۱۹۹۹) Attracting Japanese Tourists into the Rural Hinterland; Tourism Management ۲۰: ۴۸۷-۴۹۹.

۳۰-Pomfret, Gill(۲۰۰۶): Mountaineering adventure tourist: a conceptual framework for research, tourism management ۲۷.

۳۱-Shaw, G. and Williams M. A. (۲۰۰۴), " *Tourism and Tourism Space*", London: SAGE Publications

۳۲-Soteriades, Morios (۲۰۰۲), *Tourism and environment in rural reas* .

Sharpley Richard (۲۰۰۲). Rural tourism and the challenge of tourism diversification: the case of Cyprus, *Tourism management*, Vol ۲۷, No. ۲۳.

۳۳-Szabo, Bernadett (۲۰۰۵). Rural Tourism as Alternative Income souece for Rural Areas along the Hortobagy. *Jahrbuch der Osterreichischen Gesellschaft für Agrarökonomie*. ۱۲.